

Základní nástroje

Seznam vytvořen na žádost účastníků workshopu. Seznam je určen pro úplné začátečníky práce s kůží s důrazem na levnější použitelné nástroje, pravidelný výrobce určitě bude preferovat kvalitnější nástroje s vyšší cenou a mnoho dalších nástrojů pro urychlení výrobního procesu.

Pro začátečníky uvádím i příklady možnosti obchodů pro pořízení nástrojů, ale tento výčet samozřejmě není konečný. Pokud uvádím termín specializovaný obchod, tak jsou myšleny prodejci sedlářských a brašnářských potřeb (Remam, RPSkone, Kutil Florenc, Botaservis, Craftntools, ...) a v případě termínu obchodní portál zahraniční služby (Ebay, Aliexpress, Etsy,...).

Tip pro úplné prvotní pořizování nástrojů:

Nejkomplexnější specializovaný obchod s rozumnými cenami a širokou nabídkou levnějších nástrojů z Taiwanu i špičkových nástrojů renomovaných značek z Německa, Francie, USA je za mne v tuto dobu (2018) RemaM . Zároveň vám jsou schopni odborně poradit a mají v nabídce i přípravky na kůži, usně, dratve. Pokud chcete mít zboží rychle a nechcete čekat na měsíční dodání ze zahraničí z několika různých obchodů, ale nakoupit na jednom místě (neberu SK jako zahraničí) je to asi rozumná volba. Počítejte však, že zaplatíte vyšší poštovné, než při nákupu přímo v ČR, tedy se vyplatí spíše pro objednávku více zboží naráz. V ČR má komplexnější nabídku RPSkone, Kutil-florenc, PET hardware, ale ceny jsou výrazně vyšší. Dále se možno kouknout třeba na obchody pro obuvníky jako je Botaservis nebo Vojtěch Lečbych, knihaře VOSS Žadovice aj. Více informací je také v samostatném dokumentu s kontakty na dodavatele ke stažení na webu mimo tento článek. Pokud objednáte zboží přes obchodní portály z Čínské produkce, ale chcete trochu lepší kvalitu zkuste výrobky značky WUTA, Kemovan Craft, Romanovtools. Raději hledejte na Etsy než na Ebay, Aliexpress, neboť tam najdete i kvalitní řemeslníky prezentující přímo svou výrobu nejen překupníky. Různé začátečnické sady nástrojů nabízené na obchodních portálech nedoporučuji obecně, protože obsahují obvykle velmi mizerné nástroje a neznalá osoba to nedokáže posoudit.

Pracovní plochy

Řezací podložky

řezací podložky samouzavírací (self healing cutting pad) - tyto podložky vyrábí mnoho výrobců a sehnat je můžete v různých obchodech pro rukodělnou činnost nebo s šicími potřebami (pro patchwork). Z tohoto důvodu můžete sehnat i velmi rozdílnou kvalitu. V průběhu let jsem narazil na měkké pěnové podložky, které se lehce prořízli skrz i velmi tvrdé z jednoho kusu plastu, které poškozovali nástroje, tedy nákup přes obchodní portály je poněkud loterie. Ideální jsou vícevrstvé podložky s minimální silou 3mm a více, měli by se po řezu uzavírat. Obecně považuji tyto podložky jako vhodné pro začínající výrobce vzhledem k poměru cena / výkon. Na podložkách však nedoporučuji kosit, protože jsou odolné, jen při kolmém řezu. Výhodou je to, že většinou mají na sobě orientační mřížku s pravitkem, je však třeba dát si pozor, aby jste si ji například při linkování neodřeli nebo nesmazali ředidlem. *Doporučit mohu podložky značky Sewmate nebo Olfa a vyráběné od malých až po velké na zakrytí celého stolu běžně dostupné ve specializovaných obchodech (často krejčovských).*

řezací podložky průmyslové - tyto podložky jsou tvrdší, většinou se prodávají ve velkých deskách v síle okolo 10mm. Primárně jsou určeny do výsekových a jiných strojů, ale řemeslníci si jimi často pokrývají celé pracovní stoly. Nevýhodou je častá záměna výsekových desek místo řezacích, které pak více tupí nože. Zářezy se tak snadno nezavírají, ale po čase se dají přebrousit / přežehlit. Výhodou je, že když vám sjede nástroj, jako je třeba hranořízek, tak nevznikne tak snadno vryp. Jsou vhodné, jako univerzální pracovní podklad i na jiné úkony, než jenom řezání. Tyto desky se prodávají obvykle jen ve velkých kusech, což může pro začátečníka být na počátku příliš velká investice. *Prodává je například výrobce výsekových nožů Formako nebo Řempe Holoubek.*

linoleum - pokud nechcete investovat do profesionální řezací podložky, je možné použít provizorně i staré linoleum nalepené na dřevěnou desku. Počítejte však s tím, že podle typu může poškozovat ostří nástroje, příliš zpomalovat řez nebo se lehce poškodit, ale někdy funguje velmi dobře.

spodkovice - toto je speciálním způsobem třísloučená hovězí useň, aby byla velmi tuhá a obecně se používá na podešve kožených bot. Využít ji mohou takto nalepenou na dřevěném podkladu příznivci living history, kteří nechtějí užít moderní materiály. I toto je totiž k nástrojům, šetrnější než libovolná dřevěná podložka, ale nebude se tolik uzavírat po řezu. *Prodává se v obchodech s kůžemi (Prokuri, Kumo).*

Vysekávací podložky

výsekové podložky - Jsou podobné řezacím, ale z tužšího materiálu. Jsou ideální pro vysekávání, ale je třeba dát si pozor na otlak nerovného povrchu na lícovou stranu usně. Na vysekávání se prodávají i různé malé kusy a najdete je v nabídce mnoha specializovaných obchodů, ale cena je často zbytečně vysoká.

pryžové podložky - měkké podložky, které pruží a nezanechávají obvykle na lícové straně usně otlaky. Jsou šetrné k ostří výsečnicků a nožů, ale zase se pružením zbytečně ztrácí energie, tedy je nutné užití větší síly. Jako provizorní náhradu takové podložky se dá využít například hokejový puk za pár korun ze sportovních potřeb.

olověné desky - tyto desky vhodné pouze pro vysekávání si často odlévají řemeslníci sami, přetavením je samozřejmě možná jejich oprava.

Kamenné podložky

tvrdé kameny (žulové, mramorové a jiné) - tyto kameny se běžně v leštěné variantě o síle min. 3cm užívají pro ražbu do kůže (dochází k malé ztrátě energie v podkladu). Dají se využít také pro kosení a ztenčování, ale je nutné si dát velký pozor na správný sklon nože. *Můžete je za velký peníz koupit ve specializovaných obchodech, ale když navštívíte libovolné kamenictví "s flašou slivovice" nějaké odřezky vám darují. Alternativně se dají použít kamenné desky na grill nebo si udělat výlet kolem hřbitovních zdí a najít si odpad, co tu nechali kameníci.*

měkké kameny (vápenec, mastek) - tyto kameny jsou šetrnější k nástrojům, tedy jsou vhodné pro kosení, ale méně vhodné pro ražbu vzorů. *Levný nákup je trochu větší problém, protože kameníci je málo využívají (spíše sochaři a rytci pro tvorbu reliéfů). Vápenec se občas prodává ve výtvarných potřebách po deskách nebo hranolech s označením litografický kámen. Mastek jako křídový kámen nebo obkladový materiál pro krby.*

Řezací nástroje

Odlamovací nůž - základní řezací nůž se kterým na začátku vystačíte, vyplatí se kvalitnější verze těla z libovolného hobbymarketu. Pro většinu úkonů využijete širokou čepel, občas se hodí i úzká. *Doporučit mohu japonskou značku Olfa (koupíte například v Remam nebo i na českých eshopech s dílenským náradím). Investovat pár korun navíc do ostřejších černých čepelek Olfa Black se opravdu vyplatí.*

Knajp, knejp - krátký nůž pro řezání a kosení drobných dílců. Alternativou mohou být i různé skalpely a perořízky.

Šikovný člověk si vyrobí z kusu kvalitní oceli na brusce, samozřejmě se dají i koupit např. český KDS Sedlčany, francouzský Vergaz Blanchard nebo od výrobců pře Etsy.

Sedlářský nůž - půlměsíc, čtvrtměsíc - spíše srdcová záležitost nahrazují odlamovací nůž, která musí být kvalitní a je nutno ho pravidelně přebušovat. Jeho výběr je velmi individuální záležitost. *Levné prodává i KDS Sedlčany, ale já mám například rád Leather Murphy Caming Knife a Vergaz Blanchard.*

Rotační nůž (rotary cutter) - vhodný na tenké kůže, které se mohou při řezání shrnovat. *Nabízí různé obchody s krejčovskými potřebami.*

Kosící nůž (skiving knife), **francouzský hranořízek** (french beveler), **jiné kosící nástroje** (safety beveler) - potřeby pro kosení na koncích pásů kůže, při zahýbání, přeplátovaném spoji atp. V základu lze pro mnoho těchto úkonů využít knejp, úzký zalamovací nůž nebo nůž půlměsíc, ale specializovaný nástroj tuto činnost usnadňuje. Kosící nože jsou obvykle šikmé nebo oblé. Druhou možností je sáhnout po širokých hranořízcích francouzského typu. Dají se koupit i různé kosící přípravky s vyměnitelnými čepelkami například safety beveler. *Kosící nože prodává i český výrobce nožů KDS. Nemohu doporučit nákup přes nákupní portál z Číny, ty jsou většinou z měkké oceli a tedy se rychle tupí. Pokud ho chcete používat pravidelně je třeba počítat s vyšší investicí za Vergaz Blanchard, Seiwa nebo si najít výrobce pře Etsy. Safety beveler pořídíte od Tandy Leather, kopie se dá objednat přes obchodní portály z Číny, avšak hodně se ohýbá.*

Řezačka na pásy (strap cutter) - aktuálně jsou běžně k dostání dvě verze (nepočítám homodomo přípravky) dřevěná a hliníková. Dřevěná je levnější a více blbuvzdorná, hliníková nemá přítlačnou plochu a práce s ní vyžaduje cvik, ale lze s ní řezat i velmi silné kůže. Doporučuji tedy paradoxně levnější dřevěnou. Nejlepší jsou staré mosazné řezačky s přítlačným válečkem (dnes vyrábí Vergaz Blanchard), ale ty je problém sehnat a cena je v řádech tisíců, tedy pro začátek stačí dřevěná pořízená přes obchodní portály z Číny, případně kvalitněji zracovaná od Tandy Leather, Craftool, Romanovtools.

Kruhová řezačka na úzké pásy / švihlovačka (strap cutter) - pro řezání úzkých pásků od středu otvoru do spirály. *Pořídíte levně přes obchodní portály z Číny, je to kopie Tandy leather, ale funkčnost je shodná.*

Měřicí nástroje

Odpichovátko / kružidlo (spacing compass / wing divider) - nástroj pro značení linky na šití, vzdálenosti od okraje a mnohé další využití. *Koupíte v hobbymarketu nebo specializovaných obchodech i obchodních portálech.*

Nástroj na značení a modelování (modeling tool) - tupé kulaté šídlo pro značení na kůži nebo speciální modelovací nástroje tvaru kuličky / lžičky / lopatky, který využijete i při modelování vyřezaných vzorů. *Opět ve specializovaných obchodech nebo přes nákupní portály (nebrat ty nejlevnější s červenou ručkou, ale raději renomované značky Seiwa atp.)*

Kovové pravítko (metal ruler) - nutnost pro měření a řezání linií, lepší jsou vyšší, aby se při řezání nůž držel lépe vedl podél hrany. Z tohoto důvodu je běžné pro řezání používat nerezové kusy pásoviny o síle cca 2-3mm. *Pořídíte v hobbymarketu nebo přes nákupní portál z Číny, obdobně můžete pořídít různé křivkové šablony, úhelníky a mnoho dalšího.*

Krejčovský metr - pouze pro orientační měření (při porovnání jsme zjistili, že se různé "metry" liší i o centimetr). *Nákup v každé galanterie za pár korun, v krejčovských potřebách pořídíte občas i kvalitnější s cenou okolo 100kč, které se tolik nevytahují.*

Potřeby pro ruční šití

Nástroj na značení stehu - zde je možnost volby mezi rádýlkem / kolečko se zoubky (stitching wheel) nebo vidlicemi na značení stehu (stitching prongs), na prvotní výrobek se dá použít i odpichovátko nebo naznačení dle pravítka, ale je to pracné a mnohdy nepřesné. Výrobci pracující s tenkými usněmi využívají i vidličky na šití (stitching irons) a kůži rovnou proráží v celé síle, tedy často následně není nutné ani použít šídlo. Takové vidličky jsou však již mnohem dražší, musí být perfektně ostré, hroty jsou delší, velmi záleží na kvalitě materiálu, často mají vyměnitelné hroty (pro začátečníka mohou být při nákupu rozdíly málo zřejmé). Správný řemeslník by však měl ovládat práci s kosočtverečným šídlem! Také se můžete setkat s vidličkami, které vysekávají malé kulaté otvory. Tyto nástroje mají základní nevýhodu, že odstraňují kus materiálu v místě otvoru a ten se potom neuzavírá kolem dratve, šití je pak velmi jednoduché, ale často málo pevné. Osobně považuji tuto variantu za nejméně vhodnou, použitelnou pouze na nějaké málo namáhané výrobky a je lépe si jí raději vyhnout.

Nejlevnější rádýlka z Číny nejsou dobrá volba, protože mají strašně malý rozestup. Lepší je kopie rádýlka od Tandy leather s vyměnitelnými kolečky nebo přímo výrobek Tandy Leather. Při hledání prodejce vidliček lze využít širokou nabídku na Etsy, ale opět hledejte primárně přímo výrobce nikoliv subdodavatele a mějte na zřeteli výše uvedené rozdíly.

Čtyřhranné šídlo (diamond awl) - nutná potřeba na šití, doporučená velikost na začátek je 2-3mm. Osvědčilo se více pevné osazení, než šídla na výměnné hroty. Šetřit na tomto nástroji se nevyplatí protože ho budete užívat velmi často. Zahnutá šídla obvykle na začátku nevyužijete a používají je obvykle jen obuvníci a čalouníci. *Levné se dají objednat na obchodních portálech z Číny, ale kvalita je velmi špatná a tedy nedoporučuji. Kvalitní šídla vyrábí pan Vítek z Hoštálkové (přeprodává Kutil Florenc, Ravelinshop), dále mohou doporučit dražší Vergaz Blanchard (přeprodává Remam, Craftntools) nebo objednat něco přes Etsy přímo od výrobce (kde je nabídka velmi různorodá).*

Kulaté šídlo (awl) - šídlo s kulatým profilem na roztahování děr při zapožití a značení na kůži. *Koupíte ve specializovaných obchodech nebo levně na obchodních portálech a na kvalitě moc nezáleží na rozdíl od čtyřhranného.*

Jehly s tupým hrotem (needle) - pro ruční šití sedlářským stehem potřebujete minimálně dvě. Zahnuté jehly obvykle používají pouze obuvníci a čalouníci pro šití v ploše a tedy je na začátek netřeba pořizovat. *Koupíte ve specializovaných obchodech.*

Sedlářská svěrka (stitching horse / clamp) - šikovný člověk si vyrobí sám, levné verze s pákou nedoporučuji, lepší jsou se šroubem, nejlépe dřevěným nebo jiným s velkým stoupáním závitu. *Kvalitní svěrky i verze se stoličkou vyrábí pan Hilmar - Dřevocajk nebo můžete hledat přímo výrobce na Etsy, raději než jen levné přeproje s pákovou svěrkou z Číny na obchodních portálech.*

Dratev / sedlářská nit (leather sewing thread) - v základu můžete pořídit nitě polyesterové (PES) nebo lněné, dále stáčené nebo splétané, obecně je však vhodné, aby byli již voskované. Nabídka síly nití bude velmi různá stejně jako označení pro začátek volte například nějakou univerzální velikost například 0,6mm. *Koupit je můžete ve specializovaných obchodech nebo například přímo od českého výrobce Euronitě.*

Drážkovač s dorazem (parallel stitching groover) - využíváme pro zapařené steh nebo zdobení, seřezává horní vrstvu hlazenice. *5v1 nástroj (drážkovač+linkovač+hranořízky) koupíte levně na obchodních portálech, ale nečekejte zázraky, otvor v drážkovači je třeba často rozšířit, hranořízky jsou malé, tupé a mizerné kvality oceli. Raději pořídte specializovaný nástroj! Kvalitní nástroje vyrábí právě Vergaz Blanchard, Tandy Leather, o něco horší kopie Ivan.co z Taiwanu (přeprodává i Remam) a pak mnoho malých výrobců napříč světem, ke kterým se můžete dostat třeba přes portál Etsy.*

Nástroje na úpravu hran

Skleněný střep a jiné brusné prostředky - střep je doložený nástroj našich dědů pro obušování povrchu a hran, stará rozbitá okenní tabulka poslouží dobře. Možno nahradit i smirkovým papírem nebo raději brusnou houbičkou, kde riskujete méně zanesení brusné drti do materiálu a lépe se s ní pracuje.

Linkovač / čárkovač (edger, edge creaser) - využíváme pro tvorbu tmavých linek a lehkou úpravu hrany usně (zaoblení kraje, stlačení vláken). Výslednou linku je možno využít pro šití, často však slouží hlavně jako ozdoba. Použit lze dřevěné linkovače, kdy vzniká tmavá linka třením nebo kovové, kde tření funguje o něco hůře a je vhodné je nahřívát nad kahanem (vhodné hlavně pro lakované kůže). *Pořízení obdobně, jako drážkovač.*

Hranořízek (edge beveler) - nástroj pro ořez hrany, aby bylo možné její zaoblení. Pro běžnou výrobu například opasků využijete hranořízek okolo 2mm, na peněženky 1mm i méně.

Dobré levné hranořízky pro silnější usně dělá p. Vitek (přeprodává Kutil Florenc, Ravelin shop), dobrý je i tradiční francouzský Vergaz Blanchard (prodává Remam, Craftandtools). Dále nabídka výrobců na Etsy je široká, leč kvalita a ceny jsou také velmi různé, doporučit mohu jako naprostou špičku korejský Palosanto, průměrný čínský Kemovan Craft.

Nástroje na hrany, hladítko (leather edge slicker) - má mnoho různých podob a slouží pro zaoblení hran a leštění, musí být krásně hladké (leštěné dřevo, kost, paroh, plast). Využijete formu ve tvaru knihařské kosti, ale i s drážkami pro různou šířku hrany kůže (pro pravidelnou výrobu oceníte i varinatu nástavce do elektrických rotačních nástrojů). *Můžete zvolit vlastní výrobu nebo koupit levně přes nákupní portál. Jen se obvykle nejedná o kost, ale plast (kostěné prodává VOSS Žadovice), svůj účel však splní většina.*

Nástroje na nanášení barvy na hrany (edge coloring tool) - V základu můžete barvy nanášet hubkou nebo vlněnou kuličkou na drátku. Vroubkované nástroje ve formě pera nebo krabičky s válečkem pro nanášení barev na hrany využijete hlavně pokud používáte silnovrstvé barvy na hrany. *Pořídíte je ve specializovaných obchodech nebo na obchodních portálech.*

Nástroje pro zdobení

Raznice (stamp) - Menší raznice bývají většinou na pevné ručce. Větší obrázkové jsou obvykle s vyměnitelnou ručkou. Poslední možností jsou ploché raznice pro ražbu v lisu.

Samozřejmě je možné nechat si vyrobit i raznici na zakázku, kde pro omezené použití na jednu zakázku lze použít levné hořčíkové, avšak pro pravidelnou ražbu jsou již nutné mosazné. Je třeba uvědomit, že kvalitní ražba za vlhka je možná pouze do nelakované tříslučiněné usně. Pro chromčiněné a lakované usně se pak využívá ražba za tepla a tyto raznice jsou obvykle uzpůsobené pro přístroj na termoražbu (omezeně lze užít po nahřátí nad kahanem). *Levný set pro zdobení objednáte přes obchodní portály z Číny, ale tenčí se mohou ohýbat oproti originálu od Tandy Leather, Craftool. Sériově vyráběné se kupují v různých specializovaných obchodech, raznice vyráběné na zakázku můžete získat od mnoha výrobců, jako například firma Kipos.*

Vyřezávcí nůž na vzory (swivel-knife) - nůž na zdobení řezáním do kůže (carving), ke kterému samozřejmě potřebujete i modelovací nástroje. *Seženete levně přes obchodní portály z Číny, ale je lepší si připlatit za dražší verze renomovaných značek pokud ho plánujete využívat pravidelně (Kioshin, Seiwa, Tandy leather).*

Jiné nástroje

Palice (hammer, maul) - nejčastěji nylonové nebo ze surové kůže palice pro vysekávání a ražbu vzorů. Tyto palice jsou často se závažím v hlavici, pro lehčí práci při ražbě vzorů. *Dřevěnou palici nebo ze surové kůže (rawhide) si můžete vyrobit, nylonovou palici koupíte v specializovaných obchodech nebo objednáte levně přes obchodní portál z Číny. Měkké gumové palice na podlahy z hobbymarketu nejsou často vhodné, protože příliš pruží.*

Ševcovské kladivo (cobble hammer) - je kladivo s oblým koncem, pro zaklepávání stehů a při lepení. *Často ho pořídíte levně na bazaru z nějaké pozůstalosti nebo koupíte nové v specializovaných obchodech.*

Výsečníky děr / kleště (punching hole set) - pro vysekávání otvorů, v základu stačí kulaté při pravidelné výrobě využijete i oválné výsečníky, ukončovače pásek aj. Doporučuji spíše jednotlivé výsečníky než variantu s výměnou šroubovací hlavou z důvodu trvanlivosti a praktičnosti. Kleště zase špatně zvládají silné kůže a nelze s nimi vysekávat standardně v ploše (lze to obejít vložením kusu usně mezi čelisti, umístěním požadovaného otvoru na opačnou stranu než je běžné a následným úderem palice do spodní části kleští, ale je to provizorní řešení), opravdu dlouhodobě funkční se pohybují cenově v řádech několika tisíců. *Obě možnosti levně seženete z Číny přes obchodní portály (kvalita oceli je však velmi špatná) nebo v hobbymarketu v akci, kvalitnější pak v různých specializovaných obchodech.*

Drážkovač (groover) - na vytváření silnějších drážek v ohybu. *Pořídíte ve specializovaných obchodech, také lze levně nahradit dlátky na lynorit z papírnictví nebo koupit přes obchodní portál z Číny.*

Podložky a hlavičkáře na nýty, druky, průchodky (rivet setting tool) - koupíte ve specializovaných obchodech nebo můžete výrazně levněji objednat přes obchodní portály z Číny. Pro pravidelné používání je lepší lis s pistony, ale to už je investice v řádech tisíců korun.

Štípačka (leather splitter) - na pásky se dá koupit malá ruční z Číny za cca 1500kč, nebo stolní za 3000kč, na větší plochy je však již potřeba průmyslovou štípačku s posuvem, která stojí desítky tisíc (vhodnější je tedy pořídit useň o potřebné tloušťce)

Kus tvrdé gumy (rubber) - na odstraňování lepidla. *Použitelná je světlá podrážka z boty "sálovky", v nouzi lze použít i obyčejnou gumu z papírnickví nebo rubový us usně. V obuvnických potřebách se prodává i speciální strukturovaná guma pro tento účel.*

Jemný brousek, brusná pasta - Nutná potřeba pro pro broušení a pravidelné obtahování nástrojů. Pro pravidelné broušení je již potřeba pořídit sadu brouseků (např. zrnitost 500, 1000, 6000). *Lze koupit v každém hobby marketu, prodejně nožů nebo brusiva.*

Šablony (templates) - na obchodních portálech najdete velké množství plastových šablon, jejichž využití musíte zvážit vzhledem k ceně. Doporučuji však spíše podívat se na Etsy, kde pořídíte šablonu ke stažení okamžitě v pdf za pár dolarů snad na vše, vytisknete si ji a nalepíte na karton.

- mechanizaci zde řešit nebudu (šicí stroje, pásové a rotační brusky, dremel, leštičky, zlatičky, stroje na termoražbu, šerfky atp.)

...a další a další až se vám to nevejde do dílny :)